

vsesti. Poskusimo. Vstanite — vstani! Sedite — sedi! Dobro, vidim, da ste pridni otroci.

Kedar porečem: „Pozor!“ morate vsi gledati namé. Torej: Pozor!

Denite roki na klop! (Tako-le.) Kedar porečem: „Roki — kvišku!“ vzdignite jih vsi obenem. Kedar pa velim: „Roki — dol!“ precéj jih spustite. Vstani! Roki — kvišku! Roki — dol! (Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Praprotnikov „Mali šolski besednjak“ slovenskega in nemškega jezika. Šesti natis. Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik, učitelj na II. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani. Cena vezani knjigi 2 K. Ljubljana. Tiskala in založila Ign. plem. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 227. — Besednjak, ki je ravno kar izšel v šestem natisku, je namenjen učencem nižjih razredov srednjih šol, meščanskim šolam in učencem (učenkam) 4.–8. razreda ljudskih šol. Kako ustreza ta besednjak tem krogom, je najboljši dokaz, ker je prišel na svetlo že v šestem natisku. Šesta izdaja je urejena in sestavljena na podstavi novega Levčevega pravopisa, oziroma Pleteršnikovega slovarja. Na ti podstavi je sestavljeno tudi Josin-Ganglovo „Drugo berilo“ in na podstavi tega pravopisa bo sestavljeno tudi „Tretje berilo“, ki je v rokopisu že dogotovljeno. Besednjak bo torej ustrezal v vsakem oziru, zato ga p. i. učiteljstvu priporočamo kar najtopleje, da ga širijo med šolsko mladino. Šesti natis je pomnožen za 16 strani. Slovensko-nemški del ima 124 str., nemško-slovenski del pa 103 str.

Album slovenskih napevov. (Album de chants nationaux slovènes.) — 50 slovenskih narodnih napevov za klavir priredil Fran Gerbič. Cena 1.50 gl. Založil L. Schwentner v Ljubljani. — Album obsega zgolj narodne pesmi, n. pr. 1. Saj sem pravil mnogokrat, 2. Stvarnica je spala, 3. Prišel sem pod okence, 4. Na Gorenjskem je fletno, 5. Mal' počakaj, mal' pojenjaj, 6. Venček na glavi, 7. Fantje se zbirajo, 8. Oj, ta sol-daški boben, 9. Ljuba si pomlad zelena, 10. Stoji, stoji tam lipica itd. Razvidno je, da so izbrane najlepše naše domače pesmi, izmed katerih so nekatere tudi zelo pripravne za našo šolsko mladino. Priporočamo prav toplo ta res krasni „album“ slovenskemu učiteljstvu, da pridno seže po njem in ga širi med narodom ter tako širi tudi naše lepo narodno petje in godbo. V Schwentnerjevi zalogi je dobiti tudi še več drugih muzikalij za klavir in za citre. Dolžnost naša je, da podpiramo na vseh straneh tega vrlo narodnega knjigotržca.

Erotika. Zložil Ivan Cankar. V Ljubljani. Natisnila in založila Kleinmayr & Bamberg. Strani 118. Cena 1 gld., po pošti 3 kr. več. — Svoje poezije je razdelil mladi in nadarjeni pesnik na štiri skupine, katere je naslovil tako-le: Helena. — Iz lepih časov. — Dunajski večeri. — Romance. — O ti najnovejši pesniški zbirki bomo priobčili ob priliki obširnejše poročilo. Za danes omenimo le, da je zunanja oblika res krasna ter dela čast tiskarnici. Ta lepi velikonočni dar na slovenskem slovstvenem polju prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Knjige „Slovenske Matice“. Prejeli smo: 1. Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1898, uredil Anton Bartel. Vsebinska: 1. Vrhovec: Meščanski špital. (Doneski h kulturni zgodovini ljubljanskega mesta.) 2. dr. Fr. Vidic: Nekaj o razmerju slovenskih Trubarjevih spisov k protestantskim hrvatskim knjigam. 3. Ivan Steklasa: Ivan Turjaški, krajiški zapovednik. 4. L. Pintar: Slovanski in besedoslovni paberki. 5. † Iv. Bernik: Duševna izobrazba človeštva in žensko vprašanje. 6. Ivan Vrhovec: Veliki šenklaški zvon v Ljubljani — čegav je? 7. R. Perušek: Bibliografija slovenska. 8. E. Lah: Letopis „Slovenske Matice“. II. Slovenske narodne pesmi, IV. snopič (konec I. zvezka) uredil dr. K. Stre-

kelj. III. Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del; spisal profesor dr. Karol Glaser. IV. Zabavna knjižnica: Cerknisko jezero, spisal Jož. Žirovnik, nadučitelj. V. Ant. Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. Vsebinska ti knjigi je: I. Fr. Ks. Meško: Slike in povesti: Drama v vasi. — Bolnik. (Studija.) — Sestanek. (Črtica.) — Berač. (Slika.) — Zaradi mačke. (Črtica.) — Baška o kreposti. (Črtica iz mestnega življenja.) — Srakoperjeva hruška. (Slika iz vasi.) — V salonu gospe Sokolove. (Slika iz malomestnega življenja.) II. Fr. Levčec: Strelov „Popotnik“. (Knjižno-zgodovinska črtica.) III. Anton Medved: Vzori. — Na deželi. IV. Fr. Levčec: Ob stoletnici Janeza Vesela Koseskega. VI. Elek-trika, nje proizvajanje in uporaba; spisal Ivan Šubic, II. del. Natančneje bomo poročali o knjigah pod črto.

V. pl. Haardtov „Zemljepisni atlas“ za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom predelala prof. Simon Rutar in Fr. Orožen. Izdaje v 7. zemljevidih. Odobren z odlokom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk dne 16. prosinca 1899, št. 26.223/98.

Vsebinska: 1. Okolica Ljubljane, Gorice in Trsta. — 2. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra.) [Goro- in vodopisni zemljevid.] — 3. Kranjsko in Primorsko (Trst, Gorica-Gradišče in Istra). — 4. Avstrijsko-Ogrsko. (Goro- in vodopisni zemljevid.) — 5. Avstrijsko-Ogrsko. — 6. Evropa. — 7. Polute. Na naslovni strani slika: Pogled na Ljubljano. Dunaj. Ed. Hölzel. Cena 30 kr. Posamezni zemljevidi 8 kr. — Ta težko pričakovani atlas je torej zagledal beli dan. Priporočamo ga kar najtopleje sl. šolskim vodstvom, da ga takoj uvedo v naših ljudskih šolah. Dobiva se v vseh knjigotržnicah.

Dr. Trnoplesar-Budišvoj: „Cviječje i trnje:“ stihovi. U Trstu. Tiskom i naklad. Tisk. Dolenc. 1899. Cena? Več ob priliki.

Naši dopisi.

S Štajerskega. (Načrt regulacije učiteljskih plač.) Na večletni vsestranski pritisk, kateri se je posebno letos podvojil, udal se je štajarski deželni odbor ter predložil deželnemu zboru naslednji načrt, ki bo tudi skoro gotovo postal zakon mesto sedanjega iz l. 1874.

Ta zakonski načrt sicer ne obsega vseh zahtev, ki so se stavile v tem oziru, posebno ne misli odpraviti krajevnega zistema, vendar bi imel vsekakor zelo blažilne vspehe, ako se nespremenjen uzakoni.

Isti se glasi: „§ 1. Člen I. do 5. zakona od 3. vel. travna 1874, dež. zak. in nared. list št. 32, glede uravnave učiteljskih plač ter odprave šolnine za javne ljudske šole, stopijo iz veljave ter se imajo glasiti:

Člen I. Od 1. prosinca l. 1899 začeni znaša stalna plača, katero ima dobivati stalen učitelj ljudske šole, v Gradcu 900 gld., na šolah v I. plačil. razredu 800 gld., v II. plačil. razredu 700 gld. ter v III. plačilnem razredu 600 gld. Učitelji, ki so delovali stalno nameščeni pet let na javni ljudski šoli nepretrgoma in s povoljnim vspehom, dobijo službeno starostno doklado 100 gld. Pod enakimi pogoji dobijo za vsakih prihodnjih pet let enako doklado po 100 gld. Službene starostne doklade ne smejo prekoračiti vsote 600 gld. (Pristopnih je tedaj 6, v 30 letih stalnega službovanja.) Vrh tega ima vsak stalen učitelj pravico do ene aktivitetne doklade à 100 gld., ki pa se ne všteje v pokojnino. Sedanje razdelitev šol v omenjene plačilne razrede sme premeniti le dež. šolski svet v sporazumljenju z dež. odborom. Prihodnja revizija plačilnih razredov izvrši se leta 1910. ter je vsak popravek popred izključen.

Člen II. Ravnatelj, nadučitelj in šolski voditelji dobe opravilno doklado; za ravnatelje znaša ista 250 gld.; za nadučitelje in voditelje določi se opravilna doklada po številu razredov, računši postavno dovoljene paralelke, in sicer znaša ista za enorazrednice 50 gld. ter za vsak pri-

hodnji razred ali po § 11. drž. šol. zak. ustanovljeno vsporednico 25 gld. več, vendar ne sme opravilna doklada presegati zneska 200 gld. Ta opravilna doklada se vsteeje v pokojnino ter se sme izplačevati v enakih obrokih s stalno letno plačo.

Clen III. Stalno nameščeni učitelji na javnih meščanskih šolah, ki so bile ustanovljene na podlagi drž. šol. zakona z dne 14. vel. travna 1860 drž. zak. št. 62, imajo pravico do redne plače, ki presega stalno letno plačo ljudskega učitelja v istem šolskem okraju za 200 gld.

Clen IV. Učiteljsko osebje, ki ima sicer izpričevalo učne usposobljenosti, toda ne opravlja stalnega učnega mesta, dobijo kot začasni učitelji, oziroma učiteljice, letne nagrade 600 gld. Učiteljsko osebje pa, ki ima zrelostno izpričevalo, dobi kot začasni učitelj, oziroma učiteljica, nagrado 420 gld. ter se zamorejo takoj, ko so dosegli izpričevala učne usposobljenosti, ako opravljaajo zistemizirano učiteljsko mesto, stalnim učiteljem, oziroma učiteljicam imenovati. Pomožni učitelji brez izpričevala dobe nagrado 360 gld.

Clen V. Mesta podučiteljev in podučiteljic se s tem odpravijo.

§ 2. Vse postavne določbe, ki so v protislovju s to postavo, osobito s členom V. pridejo ob svojo pravno moč.

(Obteženje deželnega šolskega zaklada je proračunjeno pri sprejetju predstoječega načrta na 405.666 gld., katera vsota odgovarja 6:4% zvišanih dež. doklad.)

S Tolminskega: V „Edinosti“ z dne 22. sušca t. l. štev. 67, so omenjene dobre in slabe strani g. Gabrščka, izdajatelja „Soče“, „Primorca“, „Slov. knjižice“ itd. Gospod dopisnik oziroma „Edinost“ konstatuje zasluge gospoda Gabrščka na Goriškem, kakor tudi za slovenstvo sploh ter povdarja, da te zasluge daleko odtehtajo njegova slaba svojstva. Blizo istotako piše o g. Gabrščku zadnji „Slovenski List“ z dne 22. sušca t. l. štev. 12. v dopisu „Od kranjsko-goriške meje.“ Obadva lista omenjata bojazen, da bi utegnil g. Gabršček res ustaviti izdajanje omenjenih časopisov in knjig ter se odpovedati narodnemu delovanju na Goriškem. Vse to podpiše tudi pisec teh vrstic (Mi ne. Op. uredn.) z dostavkom, da bi skušal g. Gabršček svoje pogrške spoznavati ter jih sanirati, ker le eden nepreviden in prenačljen pregrešek pokvari lahko sto in sto dobrih reči — ali ni tako: Le eno bi tema dvema listoma ugovarjal: „Sloven. Listu“ na izraženem veselju zaradi neuspehov učiteljskih deputacij na Dunaju in „Edinosti“ povdarjajoči, da so nasprotniki gosp. Gabrščka dobro organizovani. Tu misli „Edinost“ gotovo na učiteljstvo. Dobro! Kje in kdo pa je uzrok? Kamor ste nas pahnili in zavrgli, tam smo in mesto, da bi nam podali roko, po koji stegujemo, tepete nas še vedno. Po celi Avstriji se zboljšujejo že itak boljše učiteljske plače, le na Primorskem se noče o tem ničesar slišati. Naše 25 letne prošnje so brezuspešne, in ako smo se letos nekoliko krepkeje začeli gibati za izboljšanje učiteljskih plač, postali smo zaradi tega kar na enkrat izdajalci naroda, vladni agitatorji, v najnovejšem času „Slovenskega Naroda“ liberalci, v kratkem se nam bo očitalo brezverstvo, zato ker dopisujemo v „Sloven. Narod“ in „Učit. Tovariš“, potem ko so nam drugi časopisi svoje predale zaprli! Tira se nas pred porotnike zaradi izzivajočega, jako osebnega in ojšrega dopisa v „Soči“ proti tovarišu gosp. Dimniku. Gospodje ljubi! roko na prsi in vprašajte se, je-li to prav in kam jadramo po ti poti? Povejte, kaj prav za prav nameravate z učiteljstvom!!

—c.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Gosp. Fran Ban, faktor Kato-liške Tiskarne v Ljubljani 5 gld. Jakob Dimnik, blaginjak.

Osobna vest. Nadučitelj v Št. Jerneju, gosp. Janez Saje, je dobil za 40letno vzorno službovanje kot učitelj jubilejsko častno svetinjo.

Izboljšanje učiteljskih plač. V deželnem zboru gališkem se je sprejel predlog, da se izboljšajo učiteljske plače s 1. prosincem 1900. Deželni šolski zaklad se bo obtežil za 344.373 gld. Moravski deželni zbor je določil za izboljšanje učiteljskih plač 600.000 gld. in štajarski deželni odbor pa predlaga v ta namen 405.666 gld. (Glej dopis s Štajerskega! Ured.) Dosedanje plače v teh krovovinah so znašale 1. v Galiciji: 900 in 800 gld. (v Lvovu in Krakovu); 700 in 600 gld. (v drugih večjih mestih); 600 in 500 gld. (mala mesta in trgi); 450, 400 in 350 gld. (v kmetijskih občinah); podučitelji so imeli 250 gld.; vsi so imeli 10% stanarine in pet petletnic po 50 gld. — 2. Na Moravskem: 750, 650, 600 in 550 gl.; podučitelji pa 450 in 400 gld.; petletnice po 50 gld. — 3. na Štajarskem: 900 gld. (v Gradcu); 800, 700, 600 in 550 gld.; podučitelji 80% učiteljske plače in 60—70% brez izpričala učne usposobljenosti; petletnice so znašale do sedaj po 10% od plače. — Učiteljske plače se bodo regulovale letos tudi na Češkem, v Šleziji, v Istri in na Goriškem. Na Kranjskem utegnejo uzeti letos v pretres pokojninski zakon in petletnice. Pokojninski zakon bi dežele ne obremenil preveč, ker bi učiteljstvo prav rado plačevalo v pokojninski zaklad po 4% namesto dosedanjih dveh odstotkov. Precéj bodo pa obremenile deželo petletnice, ki so dosedaj najmanjše v Avstriji, in je torej povišanje neizogibno.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katera se je vršila v torek, dne 14. m. m., smo prejeli nastopno poročilo: Potem ko proglasi predsednik sklepčnost, poroča zapisnikar o kurentnih stvareh in pove, kako so bile rešene, kar se vzame soglasno na znanje. Za razpisano učno mesto na mestni nemški deški petrazrednici se predloži deželnemu šolskemu svetu terno-predlog. Franji Illerschitschevi, učiteljici na nemški dekliški šestrazrednici, se pripozna druga, Luki Jelencu, učitelju na I. mestni deški petrazrednici, pa tretja službeno-starostna doklada, obe od 1. sušca t. l., prvi v znesku letnih 50 gld., drugemu v znesku letnih 40 gld. Sklene se prošnje treh mestnih učiteljev za novčeno podporo deželnemu šolskemu svetu priporočiti v ugodno rešitev. Mestni magistrat se naprosi, naj pri občinskem svetu izposluje, da se vodstvu rokotvornega tečaja v šoli na Barju s prihodnjim letom zviša remuneracija na letnih 100 gld. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, profesorja Franč. Levca o nadzorovanju obrtne pripravljavnice na I. mestni deški petrazrednici se vzame na znanje, se odobre z njimi združeni nasveti in se sklene, da se ima to poročilo predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu v končno odobrenje. Nek vnvanji učenec se sprejme v mestno šolo, drugemu tukajšnjemu pa izda izpustnica. Radovoljka Helena Tekavčičeva se premesti na mestno dekliško osemrazrednico, na njeno mesto vstopi pa na mestni nemški dekliški šestrazrednici kot radovoljka izprašana učiteljska kandidatka Tekla Hubadova. Potem, ko se reši še par internih zadev, se vzame končno na znanje še poročilo predsednikovo o stanju vprašanja radi nove zgradbe za mestno dekliško osemrazrednico pri sv. Jakobu.

Zaveza slovenskih učiteljskih društev. Zahvala in priporočilo. Slavno ravnateljstvo banke „Slavije“ v Ljubljani, pri kateri je zavarovanih za življenje pol-drugi sto slovenskih učiteljev in učiteljic, je izplačalo te dni „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“ brez prikrajšanja ter natančno v smislu medsebojnega dogovora pripadajoče ji odstotke od zavarovanih premij, za kar mu izreka podpisani direktorij primerno zahvalo.

Obenem pa se usojamo toplo priporočati slovenskemu in hrvaškemu učiteljstvu ta solidni slovanski zavod, našo „banko Slavijo“, v najizdatnejše vsestransko zavarovanje po geslu: „Svoji k svojim.“

Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Ljubljani, dne 19. sušca 1899.

Drag. Česnik,
tajnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Oklic tovarišem iz l. 1889! Ker bode črez par mesecev minilo 10 let, kar smo si maturantje iz l. 1889. ob-